

**Ustawa o zmianie ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny oraz niektórych
innych ustaw
(Ustawa o zmianie przepisów odnoszących się do formy testamentu)**

Art. 1.

W ustawie z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (tekst jedn. Dz. U. z 2024 r. poz. 1061) wprowadza się następujące zmiany:

1) uchyla się art. 951;

2) art. 952 otrzymuje brzmienie:

Art. 952 § 1. Jeżeli wskutek nadzwyczajnych okoliczności zachowanie zwykłej formy testamentu jest niemożliwe albo nadmiernie utrudnione, a zachodzi obawa rychłej śmierci spadkodawcy, spadkodawca może oświadczyć ostatnią wolę ustnie przy jednoczesnej obecności co najmniej trzech świadków.

§ 2. Treść testamentu ustnego powinna być niezwłocznie stwierdzona w ten sposób, że jeden ze świadków spíše oświadczenie spadkodawcy, a pismo to podpiszą spadkodawca i co najmniej trzech świadkowie.

§ 3. Treść testamentu ustnego może być również stwierdzona w ten sposób, że oświadczenie spadkodawcy złożone w obecności świadków zostanie utrwalone w sposób umożliwiający identyfikację spadkodawcy i co najmniej trzech świadków za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk na trwałym nośniku danych, a nagranie to zostanie przekazane na takim nośniku danych notariuszowi lub do sądu spadku nie później niż w ciągu trzech miesięcy od dnia otwarcia spadku.

§ 4. Testament ustny traci moc z upływem trzech miesięcy od ustania okoliczności, które uzasadniały jego sporządzenie, chyba że spadkodawca zmarł przed upływem tego terminu. Bieg terminu ulega zawieszeniu przez czas, w którym zachowanie zwykłej formy testamentu jest niemożliwe albo nadmiernie utrudnione.

3) uchyla się art. 953;

4) art. 954 otrzymuje brzmienie:

Art. 954 § 1. W czasie przebywania na obszarze objętym działaniami zbrojnymi, jeżeli sporządzenie testamentu w formie aktu notarialnego jest niemożliwe albo nadmiernie utrudnione, żołnierz Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, osoba pełniąca służbę w jednostkach zmilitaryzowanych oraz inna osoba zaangażowana w działania zbrojne, może sporządzić testament wojskowy.

§ 2. Testament wojskowy może być sporządzony w ten sposób, że spadkodawca oświadczy ostatnią wolę ustnie przy jednoczesnej obecności co najmniej dwóch świadków. Treść testamentu powinna być niezwłocznie stwierdzona w ten sposób, że jeden ze świadków spíše oświadczenie spadkodawcy, a pismo to podpiszą spadkodawca i co najmniej dwaj świadkowie.

§ 3. Spadkodawca, który nie może się podpisać, może sporządzić testament wojskowy także w ten sposób, że oświadczy ostatnią wolę ustnie przy jednoczesnej obecności co najmniej trzech świadków. Treść testamentu powinna być niezwłocznie stwierdzona w ten sposób, że jeden ze świadków spíše oświadczenie spadkodawcy, a sporządzone pismo, po odczytaniu go spadkodawcy, podpiszą co najmniej trzej świadkowie. Treść testamentu może być również stwierdzona w ten sposób, że oświadczenie spadkodawcy złożone w obecności świadków zostanie utrwalone w sposób umożliwiający identyfikację spadkodawcy i co najmniej trzech świadków za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk na trwałym nośniku danych, a nagranie to zostanie przekazane na takim nośniku danych notariuszowi lub do sądu spadku nie później niż w ciągu trzech miesięcy od dnia otwarcia spadku.

§ 4. W razie obawy rychłej śmierci wskutek odniesionych ran lub choroby spadkodawca może sporządzić testament wojskowy oświadczając ostatnią wolę ustnie wobec co najmniej dwóch świadków, choćby niejednocześnie obecnych. Treść testamentu powinna być w ciągu roku od dnia otwarcia spadku stwierdzona przez zgodne zeznania świadków złożone przed sądem. Do zachowania powyższego terminu wystarczy złożenie przed jego upływem wniosku do sądu spadku o przesłuchanie świadków.

§ 5. Testament wojskowy traci moc z upływem trzech miesięcy od momentu, w którym spadkodawca przestał przebywać na obszarze objętym działaniami zbrojnymi, chyba że zmarł on przed upływem tego terminu. Bieg terminu ulega zawieszeniu przez czas, w którym

sporządzenie testamentu w formie aktu notarialnego jest niemożliwe albo nadmiernie utrudnione.

5) uchyla się art. 955;

6) w rozdziale II działu I tytułu III księgi czwartej uchyla się oznaczenie i tytuł oddziału 3;

7) art. 956 otrzymuje brzmienie:

Art. 956 § 1. Świadkiem testamentu jest osoba, w obecności której spadkodawca składa swoje oświadczenie woli, mająca świadomość sporządzania przez spadkodawcę testamentu i rozumiejąca treść oświadczenia spadkodawcy.

§ 2. Nie może być świadkiem testamentu osoba:

- 1) która nie ukończyła szesnastu lat;
- 2) która nie widzi lub nie słyszy;
- 3) która nie może czytać;
- 4) skazana prawomocnie wyrokiem sądowym za fałszywe zeznania.

8) art. 957 otrzymuje brzmienie:

Art. 957 § 1. Nie może być świadkiem testamentu osoba, dla której w testamencie została przewidziana jakakolwiek korzyść, chyba że nie wywołuje to uzasadnionych wątpliwości co do jej bezstronności.

§ 2. Nie może być również świadkiem:

- 1) małżonek lub były małżonek osoby, o której mowa w § 1;
 - 2) krewny lub powinowaty do czwartego stopnia osoby, o której mowa w § 1;
 - 3) osoba pozostająca z osobą, o której mowa w § 1, w stosunku przysposobienia;
 - 4) osoba pozostająca z osobą, o której mowa w § 1, w dacie sporządzania testamentu lub w przeszłości we wspólnym pożyciu;
 - 5) krewny osób wymienionych w pkt 3 i 4 do czwartego stopnia pokrewieństwa;
- chyba że nie wywołuje to uzasadnionych wątpliwości co do ich bezstronności.

§ 3. Nie może być również świadkiem testamentu inna osoba powiązana z osobą, o której mowa w § 1, w ten sposób, że wywołuje to uzasadnione wątpliwości co do jej bezstronności.

§ 4. Świadkiem testamentu nie może być osoba powiązana z osobą prawną lub jednostką organizacyjną niebędącą osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, dla której w testamencie została przewidziana jakakolwiek korzyść, chyba że nie wywołuje to uzasadnionych wątpliwości co do jej bezstronności.

§ 5. Jeżeli świadkiem była jedna z osób wymienionych w paragrafach poprzedzających, nieważne jest tylko to postanowienie, które przysparza korzyści tej osobie lub podmiotom pozostającym z nią w relacjach określonych w paragrafach poprzedzających. Jednakże, gdy z treści testamentu lub z okoliczności wynika, że bez nieważnego postanowienia spadkodawca nie sporządziłby testamentu danej treści, nieważny jest cały testament.

9) w rozdziale II działu I tytułu III księgi czwartej po art. 957 dodaje się oznaczenie i tytuł oddziału 3 w brzmieniu: „Przepis wspólny dla testamentów zwykłych i szczególnych”;

Art. 2.

W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn. Dz. U. z 2024 r. poz. 1568 ze zm.) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 509¹ § 3 otrzymuje brzmienie:

§ 3. Czynności w sprawach z zakresu prawa spadkowego może wykonywać referendarz sądowy, z wyłączeniem prowadzenia rozprawy, zabezpieczenia spadku oraz przesłuchania świadków testamentu wojskowego.

2) art. 651 otrzymuje brzmienie:

Art. 651. W protokole otwarcia i ogłoszenia testamentu opisuje się jego stan zewnętrzny oraz wymienia się jego datę, datę złożenia i osobę, która testament złożyła. Na testamencie zamieszcza się datę otwarcia i ogłoszenia. W protokole otwarcia i ogłoszenia testamentu, którego treść została stwierdzona zgodnie z art. 952 § 3 albo art. 954 § 3 zdanie trzecie Kodeksu cywilnego, zamieszcza się również treść oświadczenia spadkodawcy.

3) art. 654 otrzymuje brzmienie:

Art. 654. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się odpowiednio do pism stwierdzających treść testamentu ustnego lub wojskowego oraz trwałego nośnika danych, na którym utrwalona została treść jednego z tych testamentów.

4) w dziale IV tytułu II księgi drugiej uchyla się rozdział 5 (tzn. art. 661-663, z czego ten ostatni przepis jest już uchylony);

5) w dziale IV tytułu II księgi drugiej dodaje się rozdział 5¹ w brzmieniu:

„Rozdział 5¹

Stwierdzenie treści testamentu wojskowego

Art. 663¹. Kto dowie się o śmierci spadkodawcy, który sporządził testament w okolicznościach określonych w art. 954 § 4 Kodeksu cywilnego, obowiązany jest niezwłocznie zawiadomić sąd spadku oraz podać imiona, nazwiska i adresy świadków testamentu, jeżeli okoliczności te są mu znane. Kto nie dopełnia wskazanego obowiązku, odpowiada za wynikłą stąd szkodę, nadto sąd spadku może wymierzyć mu grzywnę.

Art. 663². Świadców testamentu sporządzonego w okolicznościach określonych w art. 954 § 4 Kodeksu cywilnego sąd spadku wzywa do złożenia na wyznaczonym posiedzeniu sądowym zeznań stwierdzających treść testamentu. Do postępowania w sprawie przesłuchania świadków testamentu stosuje się odpowiednio przepisy o dowodzie ze świadków w procesie, z tą zmianą, że świadkowie testamentu nie mogą odmówić zeznań ani odpowiedzi na pytanie, ani też nie mogą być zwolnieni od złożenia przyrzeczenia.”

Art. 3.

W ustawie z dnia 18 września 2001 r. Kodeks morski (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r. poz. 1309) wprowadza się następującą zmianę:

1) w art. 71 § 3 otrzymuje brzmienie:

§ 3. Testament osoby zmarłej na statku, pisma stwierdzające treść testamentu ustnego lub wojskowego, oraz trwałe nośniki danych z nagraniem treści tych testamentów, jak również akt zabezpieczenia mienia osoby zmarłej na statku kapitan przekazuje sądowi rejonowemu

właściwemu dla pierwszego portu polskiego, do którego statek zawinął, a za granicą polskiemu urzędowi konsularnemu.

Art. 4.

W ustawie z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn. Dz. U. z 2024 r. poz. 959 ze zm.) wprowadza się następującą zmianę:

1) w art. 95 ust. 1 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

3) o przesłuchanie świadka testamentu wojskowego, o otwarciu i ogłoszeniu testamentu oraz o zwolnienie z obowiązków wykonawcy testamentu;

Art. 5.

W ustawie z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 2111 ze zm.) w załączniku do ustawy („Wykaz przedmiotów opłaty skarbowej, stawki tej opłaty oraz zwolnienia”) w części I („Dokonanie czynności urzędowej”) uchyla się pkt 5.

Art. 6.

Uchyla się rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 30 stycznia 1965 r. w sprawie testamentów wojskowych (Dz. U. z 1965 r., Nr 7, poz. 38).

Art. 7.

1. Do testamentów sporządzonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe.

2. Do postępowań w przedmiocie przesłuchania świadków testamentu ustnego sporządzonego przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe.

Art. 8.

Ustawa wchodzi w życie po upływie sześciu miesięcy od dnia ogłoszenia.

Ponadto Zespół proponuje, że w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (tekst jedn. Dz. U. z 2024 r. poz. 867):

1) § 192 powinien otrzymać brzmienie:

Oryginału testamentu, pism stwierdzających treść testamentu ustnego lub wojskowego, oraz trwałych nośników danych z nagraniem treści tych testamentów, nie wydaje się osobom zainteresowanym ani w toku postępowania spadkowego, ani po jego ukończeniu.

2) § 193 ust. 2 powinien otrzymać brzmienie:

2. Po uprawomocnieniu się postanowienia kończącego postępowanie w sprawie, w której sąd dokonał ogłoszenia testamentu, testament, pisma stwierdzające treść testamentu ustnego lub wojskowego, oraz trwałe nośniki danych z nagraniem treści tych testamentów, wraz z odpisem protokołu otwarcia i ogłoszenia zabezpiecza się w sądzie w przeznaczonej do tego celu kasie pancерnej. Oryginał protokołu pozostaje w aktach sprawy.

3) § 194 powinien otrzymać brzmienie:

Protokół przesłuchania świadków testamentu wojskowego, przechowuje się tak, jak oryginał testamentu. Kopię protokołu pozostawia się w aktach sprawy.